

Departementet for Børn, Unge, Familier og Justitsområdet

Døgninstitutionernes årsberetning 2020

2021

Redegørelse
Døgninstitutionernes Årsberetning 2020

Grønlands Selvstyre
Departementet for Børn, Unge, Familier og Justitsområdet

Imaneq 4
Postboks 260
DK-3900 Nuuk
Kalaallit Nunaat // Grønland

ian@nanoq.gl
Tlf. +299 34 50 00

Indholdsfortegnelse

1. INDLEDNING.....	5
2. LOVGIVNING PÅ DØGNINSTITUTIONSOMRÅDET.....	5
DØGNINSTITUTIONER FOR BØRN.....	5
DØGNTILBUD TIL PERSONER MED HANDICAP	5
TILSYN MED DØGNINSTITUTIONER.....	6
NY LOVGIVNING I 2020.....	6
<i>Hensigt med ny lovgivning om støtte til personer med handicap.....</i>	<i>6</i>
3. ORGANISERING AF DØGNINSTITUTIONSOMRÅDET	7
SOCIALSTYRELSEN VARETAGER DRIFTSANSVAR, GODKENDELSE OG VISITATION	7
NAALAKKERSUISUTS CENTRALE TILSYNSENHED	7
4. DØGNINSTITUTIONSOMRÅDET FOR BØRN OG UNGE.....	8
SELVSTYRETS DØGNINSTITUTIONER FOR BØRN OG UNGE	8
SELVEJENDE OG KOMMUNALE DØGNINSTITUTIONER	8
ÅRSBERETNINGERNE FRA DE ENKELTE DØGNINSTITUTIONER FOR BØRN OG UNGE	8
<i>Målgrupper og pædagogik</i>	<i>9</i>
<i>Mangel på uddannet personale</i>	<i>9</i>
<i>Hårdt psykisk arbejdsmiljø</i>	<i>9</i>
<i>Samarbejde med kommunerne</i>	<i>10</i>
<i>Samarbejde med Socialstyrelsen.....</i>	<i>10</i>
<i>Samarbejde med skoler.....</i>	<i>10</i>
<i>Udfordringer som følge af Covid-19.....</i>	<i>10</i>
<i>Fysiske rammer</i>	<i>10</i>
<i>Mangel på tilbud til unge i efterværn</i>	<i>11</i>
5. DØGNTILBUDSOMRÅDET FOR PERSONER MED HANDICAP	11
MÅLGRUPPER PÅ DE SYV DØGNTILBUD FOR PERSONER MED HANDICAP.....	11
BEOERNES BEHANDLINGSBEHOV – BREDE DIAGNOSER OG KOMORBIDITET	12
ANBRINGELSE I DANMARK.....	12
ÅRSBERETNINGER FRA DE ENKELTE DØGNINSTITUTIONER FOR PERSONER MED HANDICAP	12
<i>Medarbejderkompetencer på døgninstitutioner for personer med handicap</i>	<i>12</i>
<i>Behov for øget specialisering</i>	<i>13</i>
<i>Samarbejdet med kommunerne opleves som udfordret.....</i>	<i>13</i>
<i>Samarbejde med Socialstyrelsen.....</i>	<i>13</i>
<i>Fysiske rammer er nogle steder meget utilfredsstillende</i>	<i>13</i>
6. TILSYN I 2020.....	13

ØKONOMISKE TILSYN MED SELVEJENDE DØGNINSTITUTIONER	14
GENERELLE UDFORDRINGER PÅ BAGGRUND AF TILSYN PÅ DØGNINSTITUTIONERNE FOR BØRN OG UNGE	14
<i>Samarbejde med kommuner er flere steder udfordret</i>	<i>15</i>
<i>Personale.....</i>	<i>15</i>
GENERELLE UDFORDRINGER PÅ BAGGRUND AF TILSYN PÅ DØGNINSTITUTIONER FOR PERSONER MED HANDICAP	16
<i>Mangelfuld dokumentation</i>	<i>16</i>
<i>Behov for opgradering af personalets pædagogiske og kommunikationsmæssige kompetencer .</i>	<i>16</i>
<i>Stor udskiftning af personale stiller krav til oplæring og arbejdsmiljø.....</i>	<i>16</i>
7. UDDANNELSESAKTIVITET I 2020 OG DEN VIDERE UDVIKLING PÅ DØGNINSTITUTIONSOMRÅDET	
17	
CENTERORGANISERING AF DØGNINSTITUTIONER	17
STRATEGI FOR DØGNTILBUD FOR PERSONER MED HANDICAP	17
GENEREL STRATEGI FOR DØGNINSTITUTIONSOMRÅDET FREM MOD 2030	17
MODERNISERING AF SUNGIUSARFIK IKINNGUT	18
OPKVALIFICERING AF PERSONALE PÅ DØGNINSTITUTIONERNE	18
FORSTANDERSEMINARER	18
PH.D-PROJEKT OM BETYDNINGEN AF ANBRINGELSER PÅ DØGNINSTITUTIONER FOR BØRN OG UNGE	19
<i>Børns ret til medindflydelse</i>	<i>19</i>
<i>Kvaliteten af anbringelser har stor betydning for børns senere voksenliv</i>	<i>19</i>
<i>Savnet til familien</i>	<i>19</i>

1. Indledning

Det er lovpligtigt, at alle døgninstitutioner på såvel børneområdet som handicapområdet skal aflevere en årsberetning til Naalakkersuisut. Det er endvidere lovpligtigt, at Naalakkersuisut skal aflevere en årsberetning til Inatsisartut på forårsmødet. Jf. bemærkningerne til § 33, stk. 4 i Inatsisartutloven om støtte til børn er formålet med årsberetningen at skabe et landsdækkende overblik over den aktuelle situation på døgninstitutionsområdet, og om der bør overvejes politiske eller administrative tiltag inden for udbygning eller forbedring af døgninstitutionsområdet.

Denne årsberetning tager udgangspunkt i de enkelte døgninstitutioners årsberetninger samt tilsyn, der er ført i 2020. Der tegner sig nogle generelle udfordringer med, at målgruppen for døgninstitutionerne, både blandt børn og blandt personer med handicap, får stadig sværere og mere komplekse vanskeligheder. Stadig flere beboere har adfærdsforstyrrelser samt psykiske og sociale problemer, der ligger ud over den primære årsag til anbringelse på døgninstitution. Denne udvikling er også beskrevet i Socialstyrelsens rapport fra 2019: Døgninstitutionerne: Analyserapport 2019. Beboergrupper, målgrupper, tendenser, specialiseringsbehov, moderniseringsbehov. Denne udvikling stiller krav til personalets kompetencer. Der er behov for en øget grad af specialiseret pædagogisk viden. Døgninstitutionerne har også et ønske om kompetenceudvikling og Socialstyrelsen har igangsat forskellige initiativer til kompetenceudvikling af medarbejdere.

Kompetenceudvikling indgår sammen med andre initiativer i den kommende langsigtede strategi for døgninstitutionsområdet frem mod 2030. Strategien tager bl.a. udgangspunkt i to store kortlægninger af området fra 2019: Kortlægning af døgninstitutionsområdet i Grønland (VIVE) og Døgninstitutionerne: analyserapport 2019. Beboergrupper, målgrupper, tendenser, specialiseringsbehov, moderniseringsbehov (Styrelsen for Forebyggelse og Sociale Forhold). De vigtigste resultater af disse analyser er beskrevet i Døgninstitutionernes årsberetning 2019.

2. Lovgivning på døgninstitutionsområdet

I 2020 var følgende love og bekendtgørelser gældende for hhv. døgninstitutioner for børn, døgninstitutioner for personer med handicap og for tilsyn med døgninstitutioner.

Døgninstitutioner for børn

- Inatsisartutlov nr. 20 af 26. juni 2017 om støtte til børn.
- Selvstyrets bekendtgørelse nr. 16 af 8. november 2017 om støtte til børn.
- Selvstyrets bekendtgørelse nr. 1 af 25. januar 2019 om oprettelse og drift af døgninstitutioner for børn.

Døgntilbud til personer med handicap

- Inatsisartutlov nr. 13 af 12. juni 2019 om støtte til personer med handicap. Trådt i kraft d. 1. januar 2020.
- Selvstyrets bekendtgørelse nr. 19 af 4. november 2019 om botilbud til personer med handicap. Trådt i kraft d. 1. januar 2020.
- Selvstyrets bekendtgørelse nr. 29 af 7. august 2020 om støtte til personer med handicap. Trådt i kraft d. 1. september 2020.

Tilsyn med døgninstitutioner

- Landstingsforordning nr. 11 af 12. november 2001 om socialvæsenets styrelse og organisation, §§ 1 og 3.
- Selvstyrets bekendtgørelse nr. 22 af 24. juni 2020 om tilsyn med det sociale område. Trådt i kraft d. 1. juli 2020.

Ny lovgivning i 2020

Som det fremgår, er en del af den ovennævnte lovgivning trådt i kraft i løbet af 2020 og afløser således ældre lovgivning. De væsentligste ændringer er på handicapområdet, hvor en ny lov og to nye bekendtgørelser trådte i kraft i løbet af 2020. Hensigt og formål med lovgivningen om støtte til personer med handicap uddybes i det følgende.

Hensigt med ny lovgivning om støtte til personer med handicap

Grønland har forpligtet sig til at indrette og tilpasse retsregler og administrativ praksis i overensstemmelse med FN's Konvention om rettigheder for personer med handicap fra 2006. Hensigten med Inatsisartutlov nr. 13 af 12. juni 2019 om støtte til personer med handicap er at forbedre efterlevelsen af denne forpligtelse.

Handicapkonventionen indførte et nyt paradigme inden for handicapområdet. Personer med handicap skal ikke længere ses i kraft af deres handicap, men derimod skal handicappet ses i kraft af de barrierer, der er i mødet mellem den enkelte person med handicap og det omgivende samfund. Det er altså ikke handicappet i sig selv, der er problemet, men de begrænsninger dette handicap medfører i mødet med omgivelserne. Loven om støtte til personer med handicap tager udgangspunkt i dette syn på handicap og søger at fremme lige muligheder for personer med handicap på alle områder.

Det fremgår af bemærkningerne til loven om støtte til personer med handicap, at hovedformålene med loven er at:

- 1) tilbyde rådgivning og støtte for at afhjælpe problemer som følge af et handicap,
- 2) fremme den enkeltes mulighed for at klare sig selv og lette den daglige tilværelse og herigennem forbedre livskvaliteten,
- 3) fremme den enkeltes mulighed for at udvikle sig og udnytte egne potentialer i det omfang det er muligt for den enkelte,
- 4) sikre personer med handicap lige muligheder i samfundet og imødegå diskrimination på grund af handicap og derigennem så vidt muligt sikre fuld og effektiv deltagelse og inklusion i samfundet og
- 5) fremme den enkeltes mulighed for at have beskæftigelse.

Det er hensigten med loven om støtte til personer med handicap at yde en mere individuel og helhedsorienteret støtte. Dette skal på sigt medføre, at færre personer med handicap er nødt til at tage ophold uden for hjemmet, samt at adgangen til at modtage støtte efter denne Inatsisartutlov gøres tilgængelig for alle personer med et handicap, der har et behov for støtte.

Loven om støtte til personer med handicap har til formål at skabe en bedre beskyttelse af personer med handicap og at skabe en bedre bevidsthed om deres rettigheder i samfundet. Loven indeholder derfor detaljerede bestemmelser om handleplaner og udredninger for personer med handicaps. Loven stiller krav til, hvornår kommunerne er forpligtet til at udarbejde udredninger og handleplaner for en borger med handicap. Loven opstiller også klare regler for indholdet af disse. Loven forpligter Naalakkersuisut til at fastsætte regler for, hvilke

støtteforanstaltninger kommunalbestyrelserne kan eller skal yde. Formålet med dette er at opstille rammerne for en ensartet og forenklet kommunal sagsbehandling; noget som døgninstitutionerne har efterspurgt gennem flere år.

3. Organisering af døgninstitutionsområdet

Naalakkersuisut skal sørge for, at der er det nødvendige antal pladser på døgninstitutioner, herunder på sikrede afdelinger på døgninstitutioner. Døgninstitutioner for børn og unge kan oprettes og drives af Naalakkersuisut, af en eller flere kommunalbestyrelser i forening eller af en selvejende institution. Sikrede afdelinger på døgninstitutioner kan oprettes og drives af Naalakkersuisut, eller af en eller flere kommunalbestyrelser i forening. Døgninstitutioner for børn ejet af Naalakkersuisut oprettes og drives af Socialstyrelsen. Døgninstitutioner for personer med handicap kan alene oprettes og drives af Naalakkersuisut.

Socialstyrelsen varetager driftsansvar, godkendelse og visitation

Døgn- og visitationsafdelingen i Socialstyrelsen varetager driftsansvaret for Selvstyrets døgninstitutioner. Socialstyrelsen driver et centralt visitationssystem (den centrale døgnpladsforsyning), som visiterer børn til de forskellige døgninstitutioner. Visitation af det enkelte barn skal foregå i dialog med ledelsen af den enkelte døgninstitution og visitationssystemet, således at der opnås det bedst mulige match mellem barnets behov og døgninstitutionens pædagogiske kompetencer.

Socialstyrelsen godkender døgninstitutioner efter en samlet vurdering af, hvorvidt døgninstitutionen har den fornødne kvalitet. I forbindelse med godkendelsen vurderes døgninstitutionens pædagogiske metode og målsætning for det pædagogiske arbejde i forhold til døgninstitutionens målgruppe.

Udgangspunktet for en anbringelse af et barn eller en ung på en døgninstitution er en kommunal afgørelse. Kommunen skal, forinden der træffes afgørelse, have afholdt samtale med barnet, udført en socialfaglig undersøgelse samt udarbejdet en handleplan. Afgørelser om anbringelser uden for hjemmet skal indberettes til Naalakkersuisut inden 8 dage efter, at afgørelsen er truffet.

Det er ligeledes Socialstyrelsen, som visiterer til en døgninstitution for personer med handicap. Der søges opnået det bedst mulige match mellem behovet hos borgeren med handicap og døgninstitutionens pædagogiske og handicapfaglige kompetencer. Udgangspunktet for, at en borger med handicap skal bo på en døgninstitution for personer med handicap, er ligeledes en kommunal afgørelse.

Naalakkersuisuts centrale tilsynsenhed

Naalakkersuisuts centrale tilsynsenhed (Tilsynsenheden) fører tilsyn med døgninstitutionerne for børn og unge og for personer med handicap. Dette tilsyn omfatter bl.a. institutionernes pædagogik, personalemæssige kompetencer, økonomi, ledelse, fysiske rammer og børnenes mulighed for uddannelse, beskæftigelse og netværk. Tilsynet kan foregå både som anmeldt og uanmeldt tilsyn. Tilsynsenheden fører desuden tilsyn med kommunernes overordnede forvaltning og administration af sociallovgivningen. Kommunalbestyrelsen i den anbringende kommune har ansvaret for det personrettede tilsyn med personer med handicap såvel som med børn anbragt på døgninstitutioner.

4. Døgninstitutionsområdet for børn og unge

I 2020 var der i alt 22 døgninstitutioner for børn og unge med ca. 325 pladser. På Selvstyrets døgninstitutioner boede der pr. 31.12.2020 183 børn og unge. Hvad angår de selvejende og kommunale døgninstitutioner er de seneste tal fra 2019. I 2019 boede der ca. 130 børn og unge på de selvejende institutioner og ca. 25 børn på de kommunale døgninstitutioner. Dette giver et samlet billede af, at kapaciteten er fuldt udnyttet, hvilket må antages fortsat at gælde.

De mange årsager til anbringelse sætter store krav til døgninstitutionsområdets tilbud, hvorfor der er store forskelle på døgninstitutionernes behandlingstilbud. Døgninstitutionernes behandlingstilbud varierer fra basal omsorg, støtte og hjælp i hverdagen, til meget omfattende og komplekse behandlingstilbud. På nogle institutioner bor der seks børn og unge, mens andre institutioner rummer mere end 30 beboere.

Selvstyrets døgninstitutioner for børn og unge

11 døgninstitutioner er drevet af Selvstyret. Fire af Selvstyrets 11 institutioner er placeret i Nuuk, mens de resterende institutioner er fordelt ud over resten af landet.

Fem af de selvstyrejede institutioner er for målgrupper med særlige behandlingsbehov. Det drejer sig om Meeqqat Illuat, Aja, Isikkivik, Kaassasuk, Pilutaq og Qasapermiut. De øvrige institutioner modtager en bred gruppe af omsorgssvigtede børn.

Selvejende og kommunale døgninstitutioner

Ni døgninstitutioner er selvejende og drevet af forskellige private aktører. Blandt de selvejende institutioner ligger fem i Nuuk, fire i andre byer. To selvejende institutioner har afdelinger i både Nuuk og andre byer. Tre døgninstitutioner drives af hhv. Kommune Kujalleq, Kommuneqarfik Sermersooq og Kommune Qeqertalik.

De selvejende og kommunale døgninstitutioner er generelt målrettet omsorgssvigtede børn uden særlige behandlingsbehov. En enkelt selvejende institution modtager dog børn med særlige behandlingsbehov.

Årsberetningerne fra de enkelte døgninstitutioner for børn og unge

Dette afsnit er en opsummering af de væsentligste pointer i årsberetningerne fra de enkelte døgninstitutioner for børn og unge. Af de i alt 22 døgninstitutioner for børn og unge, er der 11 selvstyrejede, tre kommunale og ni selvejende døgninstitutioner. Alle har afgivet den lovpligtige årsberetning til Socialstyrelsen.

Årsberetningerne fra de enkelte institutioner indeholder oplysninger om:

1. Døgninstitutionens profil, herunder målgruppen og dens udfordringer.
2. Døgninstitutionens fysiske rammer og om de er egnet til målgruppen.
3. Pædagogiske metoder og aktiviteter, herunder fritidsaktiviteter.
4. Eksternt samarbejde, herunder samarbejde med:
 - Kommuner
 - Socialstyrelsen
 - Andre (f.eks. skole, fritidsklub, politi, sygehus, forældre)
5. Personale
 - Gennemstrømning af personale og ubesatte stillinger
 - Personaleforhold
 - Arbejdsmiljø

- Fastholdelse af personale
 - Opkvalificering af personale
6. Udviklingspotentiale for døgninstitutionen, herunder mulighed for åbning af pladser og satellitter.

Målgrupper og pædagogik

Det går igen i døgninstitutionernes årsberetninger, at de generelt har et pædagogisk fokus på at skabe struktur, rammer og regler med henblik på at skabe en overskuelig og tryk hverdag for børnene. Samtidig er der fokus på at tilrettelægge indsatser og aktiviteter med udgangspunkt i det enkelte barns behov og udviklingsmål, ligesom mange døgninstitutioner går op i at skabe familielignende rammer og praktiske fællesskaber, hvor døgninstitutionens og lokalmiljøets hverdagsliv er en central del af den socialpædagogiske indsats.

Et fællestræk ved døgninstitutionerne er desuden, at de hyppigt anvender naturen som ramme for deres pædagogiske indsatser. Flere døgninstitutioner fortæller om, at kolonier og aktiviteter i fjordene åbner op for at udvikle tættere relationer mellem de voksne og børnene og mellem børnene indbyrdes. Børnene finder ofte ro i naturen, hvilket kan skabe rum for samtaler, der ellers er svære at få åbnet op for. Naturen er på den måde en velegnet ramme for arbejde med kommunikation, ansvar, anerkendelse og relationer mm. Samtidig får børnene motion og opnår færdigheder inden for fangst, fiskeri, slædekørsel, sejlads, klargøring og vedligehold mm.

Mange døgninstitutioner har fokus på børn og unges relation til lokalsamfundet. Flere lægger vægt på, at børnene har venner uden for institutionen eller har jobs eller praktikker i lokalområdet.

De fleste døgninstitutioner har et stort fokus på relationer i deres pædagogik. Institutionerne har fokus på, at personalet skal være nærværende, tillidsfulde og anerkendende. Personalet skal desuden være rollemodeller for acceptabel social adfærd. Mange i målgruppen har ikke lært normer for acceptabel social adfærd hjemmefra, idet de ofte kommer fra hjem præget af omsorgssvigt, overgreb og misbrug. En stor del af de anbragte børn og unge har desuden udadreagerende adfærd, seksuelt grænseoverskridende adfærd eller selvskadende adfærd. En stor andel har haft selvmordstanker.

Mange døgninstitutioner søger at gøre børnene og de unge selvstændige og i stand til så vidt muligt at indgå i samfundet på lige vilkår med andre.

Mangel på uddannet personale

Med tanke på døgninstitutionernes store fokus på at opbygge tillidsfulde relationer til kendte voksne er det et problem, at der visse steder er en stor gennemstrømning af medarbejdere. Dette gør det svært for beboerne at opbygge tillid og tilknytning. Mange institutioner har en relativt høj personalegennemstrømning og oplever det vanskeligt at holde på medarbejdere i mere end to-tre år.

Hårdt psykisk arbejdsmiljø

Døgninstitutionerne har generelt set fokus på at tage vare på deres medarbejdere i et hårdt psykisk arbejdsmiljø. Af samme grund tilbyder mange institutioner psykologisk supervision til medarbejderne. Én institution fortæller, at det er en vedvarende udfordring, at medarbejdere siger op grundet beboeres udadreagerende adfærd. Øget viden om børnenes udfordringer og

grundene til deres adfærd kan være en måde at klæde medarbejderne bedre på til at håndtere udadreagerende adfærd.

Samarbejde med kommunerne

Døgninstitutionerne for børn og unge oplever i mange tilfælde samarbejdet med kommunerne som udfordrende. Årsberetningerne peger på, at det i mange tilfælde er svært at få udleveret handleplaner og at komme i kontakt med sagsbehandlere i kommunerne. Årsberetningerne fortæller også om en stor udskiftning i kommunale sagsbehandlere samt et stort antal sager for sagsbehandlerne. Dette fører til, at det er svært at bevare en sammenhængende indsats med opfølgning og handleplaner mv.

En enkelt institution efterlyser en klarere overordnet procedure for ansøgning til kommunerne om besøgsrejser. Det er den anbringende kommunalbestyrelses ansvar at afholde udgifter i fm. besøgsrejser for anbragte børn og unge. Institutionen oplever processen som meget tidskrævende og ufleksibel. Institutionen har i nogle tilfælde måttet aflyse rejser pga. uklarhed om, hvorvidt kommunen ville bevilge udgifterne. Institutionen beskriver desuden, at de formelle krav til ansøgningen komplicerer processen unødigt. I nogle tilfælde ønsker en kommune oplysninger om eksakte datoer for rejsen eller kommunen ønsker selv at købe billetter. Dette resulterer i, at kommunen enten må købe dyrere fleksible billetter eller købe nye billetter, fordi rejsen af forskellige grunde er blevet flyttet.

Den kommende strategi for døgninstitutionsområdet frem mod 2030 har fokus på at forbedre samarbejdet og opgaveløsningen mellem centrale aktører på området.

Samarbejde med Socialstyrelsen

Med hensyn til dialogen og samarbejdet med Socialstyrelsen er døgninstitutionernes fortrinsvist positive. De døgninstitutioner som udtrykker utilfredshed med samarbejdet med Socialstyrelsen, lægger vægt på, at det har været svært at komme i kontakt med Socialstyrelsen og at Socialstyrelsen mangler forståelse for institutionens vilkår i det daglige.

Samarbejde med skoler

Overordnet er døgninstitutionernes samarbejde med de skoler, hvor de anbragte børn går, velfungerende. Flere institutioner påpeger dog, at flere børn kunne have gavn af et ekstra år i folkeskolen, bl.a. fordi børnene grundet afbrudte og turbulente skoleforløb reelt ikke har modtaget undervisning i 10 år, når de udskrives af folkeskolen. Der har tidligere været mulighed for at bevilge et ekstra år i 10. klasse og for at bevilge 11. og 12. klasse. Den kommende strategi for døgninstitutionsområdet frem mod 2030 har bl.a. fokus på i højere grad at efterleve undervisningspligten og fremme beboernes skoleparathed.

Udfordringer som følge af Covid-19

Mange døgninstitutioner har tradition for rejser og sommerferier. Dette har været vanskeligt i et år, hvor Covid-19-pandemien har forhindret rejser. Covid-19 har desuden resulteret i behovet for nye rutiner mht. rengøring og hygiejne på institutioner. En del planlagte kurser for medarbejdere på institutioner er desuden blevet aflyst pga. Covid-19.

Fysiske rammer

De fleste døgninstitutioner for børn og unge er tilfredse med deres fysiske rammer. Særligt er døgninstitutionerne glade for deres hytter i fjordene, som de blandt andet bruger til at skabe trygge rammer om indslusning af sårbare beboere og projektture for beboere med særlige

behov mm. Der er dog også forskellige ønsker til forbedringer. Én institution betoner, at det med de nuværende fysiske rammer ikke er muligt at opfylde kravet om, at børn skal enkeltværelser.

Flere døgninstitutioner beretter om for små køkkener og fællesrum i det hele taget. Flere steder er der gennemgang gennem fællesrum, hvilket er en u hensigtsmæssig indretning. Dette kan gøre, at konflikter påvirker hele huset. Et andet problem er bygninger med en utidssvarende indretning. Bl.a. kan toiletter være placeret for enden af en lang gang med værelser, hvilket kan medvirke til at skabe utryghed for børn med angstproblematikker.

Mangel på tilbud til unge i efterværn

Det er gennemgående i årsberetningerne, at der er udfordringer med unge, der skal udskrives. Flere døgninstitutioner giver udtryk for, at de mangler egnede tilbud til unge efter det fyldte 18. år, da de eksisterende udslusnings- og efterværnsmuligheder mv. ikke dækker behovet. De manglende muligheder bidrager til, at børn der udskrives fra døgninstitutionerne, uforberedt kan mangle den normale støtte i hverdagen.

Der er dog også beretninger om vellykkede forløb med efterværn, hvor tidligere anbragte børn hjælpes over i uddannelse og beskæftigelse. For at dette kan lykkes, er et vellykket samarbejde med lokale virksomheder og uddannelsesinstitutioner afgørende. Bl.a. fordi det er nødvendigt at etablere praktikker som en vej ind i uddannelse og beskæftigelse.

Den kommende strategi for døgninstitutionso mrådet frem mod 2030 har bl.a. fokus på at håndtere udfordringer ved "svære overgange"; for eksempel muligheder for at højne kvalitet og kapacitet inden for aflastning samt udslusnings- og efterværnstilbud.

5. Døgntilbudsområdet for personer med handicap

På handicapområdet er der et stort behov for specialiserede døgntilbud. De dækker et meget bredt diagnoseområde. Døgntilbuddene er specialiseret til forskellige diagnoseområder.

Der er syv døgntilbud for personer med handicap placeret i Nuuk, Paamiut, Sisimiut, Maniitsoq, Ilulissat og Qaqortoq. Derudover er der handicapsatellit til tre døgninstitutioner for børn og unge i Tasiilaq, Uummanaq og Nuuk. På de syv landsdækkende døgntilbud til personer med handicap, inklusive satellitterne var der i 2020 samlet 148 pladser. Pr. 31.12.2020 var der 132 beboere på døgntilbud/-institutioner for personer med handicap.

Målgrupper på de syv døgntilbud for personer med handicap

- Sungiusarfik Aaqa i Nuuk har unge og ældre beboere med diagnoser inden for skizofreni-spektret.
- Angerlarsimaffik Uulineq i Nuuk har børn, unge og voksne med autismespektrumforstyrrelser.
- Gertrud Rask Minde i Sisimiut har børn og unge med forskellige diagnoser fordelt på forskellige afdelinger. Det drejer sig hovedsageligt om beboere med multihandicap, ADHD og autismespektrumforstyrrelser. Børnene har ofte været udsat for massive omsorgssvigt i opvæksten. Gertrud Rask Minde har ud over børnene på selve døgninstitutionen to adfærdsvanskelige unge i enkeltmandsprojekter i bygder.
- Sungiusarfik Ikinngut i Ilulissat har beboere med psykiske og/eller fysiske handicap, herunder personer med udviklingshæmning, medfødt eller erhvervet hjerneskade og Downs syndrom mm. Beboerne har i mange tilfælde været udsat for massive

omsorgssvigt i deres opvækst, hvorfor de ofte har andre udfordringer end deres handicap.

- Meeqqat Angerlarsimaffiat Ivaaraq er for børn og voksne med multihandicap.
- Elisibannguaq i Maniitsoq har primært plejekrævende voksne beboere med udviklingshæmning. Beboerne er i stigende grad udfordret af aldersrelaterede funktionsnedsættelser og sygdomme.
- Angerlarsimaffik Palleq i Paamiut har primært voksne beboere med udviklingshæmning.

Beboernes behandlingsbehov – brede diagnoser og komorbiditet

Døgninstitutionernes målgrupper er afgrænset ud fra relativt brede grupper af diagnoser. Målgrupperne beskriver som regel det handicap, der har ført til placeringen på døgninstitutionen. Der er imidlertid en høj forekomst af komorbiditet. Dvs. at mange beboere ud over det primære handicap har en eller flere andre sygdomme eller diagnoser.

Iflg. en analyse lavet af Socialstyrelsen i 2019, har 91 ud af 131 beboere (69%) mere end én kendt diagnose. Beboernes handicap er således ikke i alle tilfælde deres primære problem eller blot ét af flere problemer, herunder fx misbrug, ensomhed, udadreagerende adfærd og psykiske vanskeligheder mm. Denne tendens er stigende og en døgninstitution for personer med handicap påpeger det også i deres årsberetning. Udviklingen stiller stadig større krav til medarbejderes viden om handicap og adfærdsforstyrrelser.

Anbringelse i Danmark

Pr. 31. december 2020 var der i alt 126 personer med handicap anbragt i Danmark¹, fordi alle muligheder for anbringelse i Grønland var udtømt på anbringelsestidspunktet. Det skyldes blandt andet, at de eksisterende døgntilbud i Grønland ikke kan tilbyde tilstrækkelig pædagogisk støtte, som imødekommer borgernes handicap. Nogle personer er anbragt i Danmark efter dom.

Årsberetninger fra de enkelte døgninstitutioner for personer med handicap

Dette afsnit beskriver udfordringerne i årsberetningerne fra døgninstitutioner for personer med handicap. Udfordringerne har primært at gøre med beboernes øgede behov for specialiseret pleje og medarbejdernes kompetencer inden for dette. Derudover beskriver døgninstitutionerne for personer med handicap samarbejdet med kommunerne og Socialstyrelsen som problemfyldt.

Medarbejderkompetencer på døgninstitutioner for personer med handicap

Der er generelt en stor udskiftning af personale på døgninstitutioner for personer med handicap. Mange beboere har gavn af gode relationer til personale, de kender. Derfor må den store personaleudskiftning ses som en udfordring for at opretholde den pædagogiske kvalitet. Beboernes mange og komplekse behov for støtte stiller desuden store krav til medarbejdernes viden om specialpædagogik.

Der er en del udfordringer med at tiltrække og fastholde personale på døgninstitutioner for personer med handicap. I deres årsberetninger fremhæver døgninstitutionerne bl.a. følgende som udfordringer for at tiltrække og fastholde kvalificeret personale:

- Der er ikke mulighed for at tilbyde personalebolig.

¹ Heraf er 14 anbragt i surrogat som del af en retssag.

- Der er ikke mulighed for at ansætte personale med uddannelser, der ligner pædagoguddannelse på vilkår, der svarer til pædagoguddannedes vilkår.
- Hårdt psykisk arbejdsmiljø som følge af beboeres vanskeligheder og evt. udadreagerende adfærd. Dette er årsag til opsigelser flere steder. En døgninstitution anfører, at øget efteruddannelse kan hjælpe på dette, fordi personalet bliver bedre i stand til at håndtere beboeres adfærd.

Behov for øget specialisering

En af døgninstitutionerne for personer med handicap beretter, at deres beboere i højere grad end tidligere har adfærdsforstyrrelse, der ligger ud over deres primære handicap. Dette stiller krav til øget specialisering af pædagogikken. Desuden fremhæver institutionen, at adfærdsforstyrrelserne giver et behov for en afdeling, hvor personer med adfærdsforstyrrelser samles, således, at den øvrige beboergruppe ikke påvirkes negativt af beboere med adfærdsforstyrrelser.

Socialstyrelsens kortlægning af døgninstitutionsområdet fra 2019 bekræfter, at beboere på døgninstitutioner for personer med handicap i højere grad end tidligere har sociale, psykiske og adfærdsmæssige vanskeligheder.

Samarbejdet med kommunerne opleves som udfordret

Døgninstitutionerne for personer med handicap angiver i de fleste tilfælde, at samarbejdet med kommunerne er mangelfuldt. Det går igen, at institutionerne i mange tilfælde ikke modtager handleplaner fra kommunerne rettidigt og at det kan være svært at få kontakt til den relevante sagsbehandler på en given sag. Sidstnævnte er anledning til frustration for forældre til børn med handicap. En enkelt institution beretter, at repræsentanter fra kommunen i nogle tilfælde udebliver fra aftalte møder. Der er fokus på at forbedre samarbejdet mellem kommuner, døgninstitutioner og Socialstyrelsen i den kommende strategi for døgninstitutionsområdet frem mod 2030.

Samarbejde med Socialstyrelsen

Hvor døgninstitutionerne for børn og unge generelt oplever samarbejdet med Socialstyrelsen som velfungerende, er der visse udfordringer, når det kommer til samarbejdet mellem Socialstyrelsen og døgninstitutionerne for personer med handicap. Flere institutioner beretter, at kommunikationen med Socialstyrelsen er mangelfuld. Bl.a. ønsker en institution bedre opfølgning på henvendelser til Socialstyrelsen og information om, hvordan en sag behandles. Døgninstitutionerne har desuden et ønske om i højere grad at blive inddraget i beslutninger.

Fysiske rammer er nogle steder meget utilfredsstillende

Der er visse steder meget store mangler ved de fysiske rammer på døgninstitutioner for personer med handicap. Flere steder er indeklimaet dårligt som følge af mangelfuld ventilation. Et enkelt sted er indeklimaet så dårligt pga. fugt, at personalet er blevet syge af at arbejde der. Nogle steder er køkkener i dårlig og uhygiejnisk stand, ligesom isoleringen er dårlig. Dette medfører et usundt arbejdsmiljø for køkkenpersonale. Nogle steder er indretningen af bygninger uhensigtsmæssig for målgruppen, bl.a. hvad angår adgang til bygningerne og adgang til lifte til personer, som ikke er i stand til at gå selv.

6. Tilsyn i 2020

Naalakkersuisuts centrale tilsynsenhed (Tilsynsenheden) foretager driftsmæssige og pædagogiske tilsyn med alle døgninstitutioner. Derudover fører Tilsynsenheden økonomisk

tilsyn med selvejende døgninstitutioner. Tilsynsenheden har i 2020 foretaget tilsyn med otte døgninstitutioner. Der er ikke foretaget økonomiske tilsyn med selvejende døgninstitutioner i 2020.

Tilsynsenheden har i 2020 foretaget tilsyn på følgende institutioner:

Døgninstitutioner for personer med handicap:

- Angerlarsimaffik Palleq, Paamiut.
- Handicap satellit under Angerlarsimaffik Aja, Hollbølsvej, Nuuk.
- Meeqqat Angerlarsimaffiat Ivaaraq, Qaqortoq.
- Najugaqarfik Elisibannguaq, Maniitsoq.

Døgninstitutioner for børn og unge:

- Angerlarsimaffik Aja, Nuuk. Selvstyreejet.
- B-1443, Qaqortoq. Kommunal.
- Mælkebøtten, Nuuk. Selvejende.
- Inuuneq Meeraq Pinngortitarlu (IMP), Nuuk. Selvejende.

Økonomiske tilsyn med selvejende døgninstitutioner

Der er ikke foretaget økonomiske tilsyn med selvejende døgninstitutioner i 2020, på grund af vakante stillinger. Tilsynsenheden har indhentet økonomiske oplysninger vedrørende selvejende døgninstitutioner i december 2020. Oplysningerne er under behandling og rapporter over de økonomiske tilsyn forventes offentliggjort i løbet af 2021.

Ved de seneste økonomiske tilsyn i 2019 gav Tilsynsenheden henstillinger om, at der fremlægges større gennemsigtighed i de økonomiske forhold. Det indebærer særligt, at prissætningen af lejeudgifter bliver dokumenteret, samt at prissætningen følger normal markedspris. Tilsynsenheden finder det af afgørende betydning, at en selvejende døgninstitutionens midler ikke, f.eks. ved betaling af leje af driftsmidler til en højere pris end markedsprisen, kan føres ud af døgninstitutionen. Tilsynsenheden har således haft fokus på transaktioner mellem selvejende døgninstitutioner og personer eller selskaber med tilknytning hertil.

En selvejende døgninstitution, hvis indtægter alene stammer fra offentlige midler, bør tilrettelægge sine økonomiske transaktioner, så der er stor gennemsigtighed i, hvordan døgninstitutionens midler bliver anvendt. Ligesom institutionen skal have en balance mellem indtægter og omkostninger, der sikrer en fortsat drift af institutionen uden at generere et stort afkast.

Tilsynsenheden vil fremadrettet fortsat have fokus på et dialogbaseret tilsyn, hvor døgninstitutionerne fortsat har mulighed for at rette op på eventuelle kritisable forhold. Ved fremtidige tilsyn vil der være opmærksomhed på institutionens overskud samt ansættelsesforhold, idet ansættelsesforhold skal være tilsvarende de offentlige institutioner.

Generelle udfordringer på baggrund af tilsyn på døgninstitutionerne for børn og unge

- Manglende handleplaner
 - Procedure for at rykke kommunerne.
- Børn med komplekse vanskeligheder
- Procedure for oplæring
 - Som følge af stor udskiftning

Tilsynsenheden har fokus på at sikre, at døgninstitutionerne overholder lovgivningen. Der er fokus på, at børn og unge der bor på døgninstitution, nyder alle de rettigheder, de iflg. lovgivningen er berettiget til, bl.a. retten til indflydelse på deres egen livssituation. Af godkendelses- og kvalitetskriterier for døgninstitutioner fremgår, at anbragte børn og unge skal have støtte til på sigt at kunne leve et selvstændigt voksenliv. Børn og unge på døgninstitutioner har desuden ret til at opretholde en kontakt til familie og netværk. Dette kræver et godt samarbejde med de anbringende kommuner og et personale, der er klædt på til at tage sig af børnenes ofte meget svære sociale, adfærdsmæssige og emotionelle vanskeligheder.

Samarbejde med kommuner er flere steder udfordret

Det er døgninstitutionens ansvar at udarbejde en behandlingsplan for hvert barn på baggrund af en handleplan, som den anbringende kommune har ansvar for at lave. Handleplaner og behandlingsplaner er et vigtigt redskab til at sikre børnenes fortsatte positive udvikling. Samarbejdet mellem døgninstitutioner og kommuner på dette område er mange steder udfordret. Mange døgninstitutioner modtager ikke handleplaner fra kommuner rettidigt og er desuden i tvivl om, hvem der er ansvarlig for en given sag i kommunen. Tilsynsenheden anbefaler derfor flere steder, at døgninstitutionerne opretter en fast procedure for at rykke kommunerne for handleplaner. Flere døgninstitutioner er bevidste om at inddrage børnene i at lave målsætninger for deres egen udvikling. Men generelt viser både tilsynsrapporter og døgninstitutionernes årsberetninger, at der er et stort behov for, at samarbejdet mellem kommunerne og døgninstitutionerne bliver bedre. Den kommende langsigtede døgninstitutionsstrategi vil bl.a. fokusere på dette.

Personale

Døgninstitutioner for børn og unge mangler personale i det hele taget og især pædagogisk uddannet personale. Mange døgninstitutioner er derfor afhængige af vikarer for at få hverdagen til at hænge sammen. Flere steder er der fokus på at fastholde og opkvalificere det ufaglærte personale som har været ansat igennem længere tid. Med tanke på institutionernes fokus på børnenes vedvarende relationer til medarbejdere, er det positivt, at der er fokus på at opkvalificere stabil arbejdskraft.

Ligesom døgninstitutionerne for personer med handicap nævner døgninstitutioner for børn og unge, at manglen på boliger er en hindring for at tiltrække arbejdskraft.

Tilsynsenheden bemærker desuden, at der flere steder ikke er udarbejdet APV. Mange steder er det en udfordring at skaffe tilstrækkeligt personale til at dække vagtplanen ind. Dette resulterer i en uforudsigelig arbejdsplan, hvor medarbejdere kaldes på arbejde for at dække ind. Mange døgninstitutioner efterstræber, at medarbejdere kender deres arbejdsplan i forvejen og har indflydelse på denne. Dog er det ofte ikke muligt i praksis. Dette må antages at påvirke trivsel og arbejdsmiljø negativt.

Børn og unge som er anbragt på døgninstitution, har i mange tilfælde omfattende vanskeligheder og har været udsat for massivt omsorgssvigt. Beboerne har i stigende grad adfærdsforstyrrelser, sociale og psykiske problemer. Beboernes adfærd kan derfor være en psykisk belastning for personalet. Døgninstitutionerne angiver dette som en årsag til personaleudskiftning. Det er derfor relevant fortsat at have fokus på at klæde medarbejdere på til arbejdet med omsorgssvigtede og/eller adfærdsforstyrrede børn og unge gennem kurser

og efteruddannelse i bl.a. neuropædagogik og omsorgssvigtede børns kognitive udvikling. Den kommende langsigtede strategi på døgninstitutionsområdet vil have fokus på dette.

Generelle udfordringer på baggrund af tilsyn på døgninstitutioner for personer med handicap

I det følgende opridses de generelle udfordringer, der fremgår af tilsyn med døgninstitutioner for personer med handicap i 2020. Der er flere steder mangelfuld dokumentation i form af udviklingsplaner og handleplaner for beboere. Dette knytter sig også til samarbejdet mellem kommuner og institutioner, hvor der er plads til forbedring. En anden udfordring er det store behov for opgradering af personalets pædagogiske kompetencer. Dette skal ses i sammenhæng med besværet med at tiltrække pædagogisk uddannet arbejdskraft. Den sidste udfordring vedrører den store udskiftning af personale, hvilket stiller krav til oplæring af nyt personale og til arbejdet med især det psykiske arbejdsmiljø.

Mangelfuld dokumentation

Beboere på døgninstitutioner for personer med handicap skal have følgende: handleplan, udviklingsplan og statusrapport. Hjemkommunen skal udarbejde handleplanen. På baggrund af handleplanen skal døgninstitutionen udarbejde udviklingsplanen. Døgninstitutionen skal løbende aflevere en statusrapport til kommunen for at sikre, at målene i handleplanen og udviklingsplanen opfyldes. Kommunerne og døgninstitutionerne er altså gensidigt afhængige af hinanden for at sikre den dokumentation, som lovgivningen kræver. Tilsynsenheden har udstedt flere påbud til institutioner om at udarbejde de manglende udviklingsplaner og statusrapporter. Flere institutioner giver udtryk for, at dette er vanskeligt, fordi handleplanerne fra kommunerne er mangelfulde eller ikke kommer rettidigt. Generelt viser både tilsyn og døgninstitutionernes årsberetninger, at der er et stort behov for, at samarbejdet mellem kommunerne og døgninstitutionerne bliver bedre. Den kommende langsigtede døgninstitutionsstrategi vil bl.a. fokusere på dette.

Behov for opgradering af personalets pædagogiske og kommunikationsmæssige kompetencer

Tilsynsenheden vurderer generelt, at der er gode relationer mellem beboere på institutioner for personer med handicap og personalet. Der er engageret og nærværende personale. Flere steder er der dog udfordringer med personalets kvalifikationer. Det går igen, at der mangler viden om egnede kommunikationsformer til personer med handicap, som ikke eller kun i meget ringe grad er i stand til at udtrykke sig verbalt. Tilsynsenheden påpeger også, at beboere på døgninstitutioner for personer med handicap kan drage fordel af, at personalet får en opkvalificering i specialpædagogiske metoder.

Personalets kvalifikationer og viden om disse emner er meget forskelligartet. Dette skal også ses i sammenhæng med, at størstedelen af personalet mange steder er ufaglærte. Både ledelse og medarbejdere ønsker opkvalificering, men finder det visse steder svært at finde relevante kurser. Store udgifter til rejse og ophold i fm. kurser er også en hindring.

Stor udskiftning af personale stiller krav til oplæring og arbejdsmiljø

Der er generelt en stor udskiftning af personalet på døgninstitutioner for personer med handicap. Dette stiller krav til oplæring af nyt personale. Tilsynsenheden bemærker, at det er vigtigt, at institutionerne udarbejder klare retningslinjer for oplæring af nyt personale for at sikre den pædagogiske kvalitet. Udskiftningen af personale skal bl.a. ses i sammenhæng med det hårde psykiske arbejdsmiljø på mange institutioner. Ledelsen har de fleste steder fokus på

dette og tilbyder bl.a. supervision af medarbejdere. Tilsynsenheden påpeger dog, at der nogle steder ikke er udarbejdet APV og ikke afholdes MUS- og LUS-samtaler. Disse redskaber kan være med til at forbedre arbejdsmiljøet.

7. Uddannelsesaktivitet i 2020 og den videre udvikling på døgninstitutionsområdet

Centerorganisering af døgninstitutioner

Socialstyrelsen har gennem flere år haft fokus på mulighederne for at centerorganisere døgninstitutioner med fælles målgrupper. Socialstyrelsen har i 2020 kørt et pilotprojekt i Sisimiut, hvor der er gode erfaringer med tættere samarbejde mellem institutionerne i byen. Projektet er under evaluering med henblik på dets fremtidige retning, bl.a. hvilke omkostninger der er ved at omorganisere døgninstitutioner i centre.

Strategi for døgntilbud for personer med handicap

I medfør af § 21 i Inatsisartutlov nr. 13 af 12. juni 2019 om støtte til personer med handicap skal Naalakkersuisut en gang hvert 4. år udarbejde en landsdækkende strategi for udviklingen på døgntilbudsområdet, første gang i 2021. Formålet er at sikre, at der løbende foregår en udvikling af døgntilbuddene, der følger udviklingen af de faktiske forhold på området for personer med betydelig og varig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Arbejdet er igangsat.

Generel strategi for døgninstitutionsområdet frem mod 2030

Der er nedsat en arbejdsgruppe i Socialstyrelsen, som skal udarbejde en strategi for døgninstitutionsområdet frem mod 2030. Strategien har fokus på døgninstitutioner for børn og unge. Arbejdet med strategien tager bl.a. udgangspunkt i centrale udfordringer og udviklingstemaer, der er belyst i to kortlægninger af døgninstitutionsområdet fra 2019:

- Kortlægning af døgninstitutionsområdet i Grønland lavet af VIVE (Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd).
- Døgninstitutionerne: analyserapport 2019. beboergrupper, målgrupper, tendenser, specialiseringsbehov, moderniseringsbehov lavet af Styrelsen for Forebyggelse og Sociale Forhold (Socialstyrelsen).

Konklusionerne af disse analyser er nærmere beskrevet i Døgninstitutionernes årsberetning 2019.

Ud over de nævnte analyser er det hensigten, at strategien tager udgangspunkt i de almene udfordringer, Socialstyrelsen, kommunerne og døgninstitutionerne observerer i den daglige drift og forvaltning, herunder de udfordringer der fremgår af de enkelte døgninstitutionernes årsberetninger og tilsynsrapporter angående samarbejde mellem kommuner, døgninstitutionerne og Socialstyrelsen.

Målene med strategien er at udarbejde løsninger til at:

1. Forbedre opgaveløsningen og koordinationen mellem de centrale aktører på døgninstitutionsområdet.
2. Sikre overensstemmelse mellem udbud og efterspørgsel, herunder at monitorere udviklingen i pladsbehov til bestemte målgrupper.
3. Håndtere udfordringer ved "svære overgange"; for eksempel muligheder for at højne kvalitet og kapacitet inden for aflastning samt udslusnings- og efterværnstilbud.
4. Udvide tilbudsviften med udgangspunkt i rekrutteringsmuligheder, demografiske forhold og et nærhedsprincip i den almindelige anbringelsespraksis.

5. Organisere området mere effektivt, herunder analysere muligheder for at centerorganisere døgninstitutioner med henblik på at skabe synergi og stordriftsfordele.
6. Forstærke samarbejdsflader mellem døgninstitutioner og plejefamilier.
7. Styrke observations- og udredningsindsatser, herunder samarbejdet med sundhedsvæsenet.
8. Håndtere det høje antal akutanbringelser; for eksempel gennem en specifik akuttakst.
9. Uddanne, efter-/videreuddanne og rekruttere pædagogisk arbejdskraft, herunder specialiseringer.
10. Skabe prismæssig sammenhæng mellem kvalitet, normering og takst på den enkelte døgninstitution.
11. Specialisere sagsbehandlingen og visitationen.
12. Efterleve undervisningspligten og fremme beboernes skoleparathed.

Strategien skal ses i sammenhæng med Naalackersuisuts familiepolitik, hvori der er et øget fokus på barnets eget perspektiv og på at arbejde forebyggende. Familiepolitikken principper afstedkommer, at ressourcerne over tid skal omprioriteres fra anbringelser til forebyggelse. Udviklingen er nogle steder undervejs, men der er forskellige forudsætninger fra kommune til kommune og fra by til by. Det er derfor nødvendigt at give kommunerne tid til at omstille deres indsatser og udbygge tilbudsviften til udsatte børn og familier.

Ud over familiepolitikken skal strategien på døgninstitutionsoområdet ses i sammenhæng med Naalackersuisuts handlingsplan mod forældres omsorgssvigt og Inuuneritta III, der har fokus på universelle sundhedsfremmende initiativer for børn og unge. Meeqqat 0-18 og Killiliisa er ligeledes nationale strategier, der skal tænkes ind i arbejdet med strategien.

Modernisering af Sungiusarfik Ikinngut

Socialstyrelsen er sammen med Departementet for Boliger og Infrastruktur i gang med en større udbygning og modernisering af døgninstitutionen for personer med handicap; Sungiusarfik Ikinngut i Ilulissat. Institutionen kommer til at kunne rumme 20 beboere i enheder på 4-6 beboere. Institutionen forventes at kunne tages i brug i efteråret 2021.

Opkvalificering af personale på døgninstitutionerne

Socialstyrelsens døgn- og visitationsafdeling udbyder et kursus i fire moduler for ansatte på døgninstitutionerne. I 2020 har 16 personer deltaget på kurset, hvor der var fokus på at styrke det socialpædagogiske arbejde med traumatiserede børn. Deltagerne har udtrykt stor tilfredshed med kurset.

Socialstyrelsens døgn- og visitationsafdeling samarbejder med Socialpædagogisk Seminarium (SPS) om et kursus målrettet opkvalificering af ufaglært personale på døgninstitutionerne. Kurset er under opbygning.

Forstanderseminarer

Socialstyrelsens døgn- og visitationsafdeling afholder årligt forstanderseminarer, hvor der er mulighed for at udveksle viden og erfaringer. Seminarerne var i 2020 aflyst pga. Covid-19, hvorfor der ikke foreligger nogen afrapportering.

Ph.d-projekt om betydningen af anbringelser på døgninstitutioner for børn og unge

Ph.d.-studerende Bonnie Jensen forsker i betydningen af anbringelser på døgninstitutioner for børn og unge. Projektet er forankret på Ilisimatusarfik og finansieret af Socialstyrelsen. Der er planlagt forsvar af ph.d.-afhandlingen d. 7.5.2021.

Formålet med ph.d.-projektet er at bringe børnenes egne stemmer frem i lyset gennem kvalitative interviews med børn på døgninstitutionerne over hele landet. Ved at spørge børnene direkte om deres egne oplevelser med at blive anbragt på døgninstitutioner, opnås der et indblik i de forhold, der er vigtige for børnene og dermed også en mulighed for at tilpasse støtten til anbragte børn bedre. Afhandlingen bygger på interviews med 38 børn fordelt på 17 institutioner og fanger derfor et bredt udsnit af erfaringer men er ikke generaliserbar til hele området.

Afhandlingen peger overordnet på følgende tre ting:

- Mange børn ved ikke, hvorfor de er anbragt eller hvor længe de kan/skal blive boende der, hvor de er anbragt.
- Mange børn udtrykker ønske om mere engagerede medarbejdere.
- Børnene har et stort savn til deres familier, som mange kun ser 1-2 gange om året. Dette savn er svært for børnene at tale om, fordi det er svært for andre at forstå, hvordan man kan savne de forældre, der har udsat en for omsorgssvigt.

Børns ret til medindflydelse

Afhandlingen viser, at der kan være områder, hvor børns ret til at have indflydelse på deres eget liv og anbringelse ikke er opfyldt i tilstrækkelig grad. I fm. processen at blive anbragt oplever 68 % af de adspurgte børn, at de ikke bliver inddraget og ikke har tilstrækkelig viden om, hvad der skal ske, herunder hvorfor de er anbragt og hvor længe de kan blive boende der, hvor de er anbragt. De interviewede børn giver udtryk for, at dette fører til ængstelighed og uro. Børnene giver også udtryk for at mangle viden om muligheden for efterværn og overgang til voksenlivet, herunder uddannelsesmuligheder. Den kommende døgninstitutionstrategi har fokus på dette. Medarbejderne på døgninstitutioner har ofte den opfattelse, at børnene er orienteret om planen for deres anbringelse, selvom dette måske ikke er tilfældet. Der kan gøres mere for at sikre børns tryghed og følelse af hjemlighed på en institution ved at være opmærksom på denne uoverensstemmelse.

Kvaliteten af anbringelser har stor betydning for børns senere voksenliv

Det er vigtigt at sikre en så høj kvalitet som muligt i anbringelsen, da dette har stor indflydelse på de anbragte børns senere voksenliv. Desuden indikerer samtaler med tidligere anbragte, som indgår i ph.d.-projektet, at tabet af familierelationer kan give store personlige problemer senere i livet, herunder selvmordstanker. Forskning viser ydermere, at børn af forældre der selv har været anbragt, har ti gange større risiko for at blive anbragt end andre børn.

Savnet til familien

Cirka halvdelen af de adspurgte børn er tilfredse med at være på den institution, hvor de er anbragt, mens den anden halvdel hellere ville bo et andet sted. Den primære årsag til, at børn er utilfredse med at bo på en institution, er savnet til deres familie, som mange kun ser en gang eller to om året. Dette savn kan føles skamfuldt for børnene, fordi det i mange tilfælde kan være svært for andre at forstå, at man kan savne en mor og/eller far, der har udsat en for overgreb og/eller omsorgssvigt. Derfor kan det være svært for børnene at tale med personalet

om deres savn, hvilket kan føre til, at børn bærer rundt på ubehandlede traumer og generelt ikke får talt om deres savn til familien.